

Тетяна НЕЧАЄНКО,

orcid.org/0000-0002-8329-2517

доцент кафедри тележурналістики

Приватного вищого навчального закладу «Київський університет культури»

(Київ, Україна) nechaenko.t@gmail.com

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МОВНІ ПРАКТИКИ: ЧАСТИНА I

Характеристика основної теми. Стаття присвячена методичним засадам оцінки впливу глобалізації на мовні практики

Постановка проблеми. Виклики глобалізації створюють ситуацію, коли одні мови набувають статусу міжнародних засобів спілкування, а інші поступово втрачають свої позиції. Водночас мовна політика будь якої країни перебуває під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що вимагає розробки науково обґрунтованих підходів до оцінки та прогнозування мовних змін.

Мета дослідження полягає у розробці методичних підходів оцінки впливу глобалізації на мовні практики.

Методи дослідження. У процесі дослідження реалізований комплексний підхід і використані загальнонаукові методи: логічний аналіз (при формуванні структури методики оцінки впливу глобалізації на мовні практики) синтез (при встановленні сутності категорії «глобалізація»), індукція, дедукція (при визначенні оптимального методичного підходу та комплексу критеріїв й оціночних показників).

Наукова новизна полягає у формуванні авторського визначення категорії «глобалізація» та сукупності оціночних критеріїв й показників.

Узагальнені результати. У процесі дослідження впливу глобалізації на мовні практики було розроблено комплексний підхід, що поєднує теоретичні та емпіричні методи аналізу. Дослідження здійснювалося у декілька етапів. Враховуючи багатовимірність глобалізаційних процесів та їхній вплив на різні аспекти на початковому етапі проведено огляд наукової літератури та міжнародних нормативно-правових актів щодо впливу глобалізації на мовні практики. Основну увагу приділено аналізу концепцій глобалізації у контексті мовознавства, соціолінгвістики та масових комунікацій. Запропоновано авторське визначення глобалізації. Розглянуто ключові теоретичні підходи, що описують мовні зміни в умовах глобалізації, включаючи вплив цифровізації, міграційних процесів та транснаціонального поширення мовної комунікації. Для отримання об'єктивних результатів скористалися кількісними та якісними методами дослідження на засадах чого структуровано методику оцінки впливу глобалізації на мовні практики. Сформовано комплекс критеріїв та показників оцінки впливу глобалізації на мовні практики. Розробка методичних засад оцінки впливу глобалізації на мовні практики є не лише науково значущою, а й має практичну цінність для мовознавців, соціологів, політологів та представників освітньої сфери. Формування чітких інструментів аналізу дозволить визначити ключові тренди трансформації мовного простору, оцінити ризики втрати мовної ідентичності та розробити дієві механізми регулювання мовних процесів у глобалізованому світі.

Ключові слова: глобалізація, мова, мовні практики, цифровізація, комунікація, трансформація, внутрішні, зовнішні чинники впливу, ризики.

Tetyana NECHAYENKO,

orcid.org/0000-0002-8329-2517

Associate Professor at the Department of Television Journalism

Kyiv University of Culture

(Kyiv, Ukraine) nechaenko.t@gmail.com

METHODOLOGICAL PRINCIPLES FOR ASSESSING THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON LANGUAGE PRACTICES: PART I

Description of basic theme. The article is devoted to the methodological principles of assessing the impact of globalization on language practices

Raising of problem. The challenges of globalization create a situation when some languages acquire the status of international means of communication, while others gradually lose their positions. At the same time, the language policy of any country is influenced by both internal and external factors, which requires the development of scientifically sound approaches to assessing and predicting language changes.

Research aim. The purpose of the study is to develop methodological approaches to assessing the impact of globalization on language practices.

Research methods. In the process of research, a comprehensive approach was implemented and general scientific methods were used: logical analysis (when forming the structure of the methodology for assessing the impact of globalization on language practices), synthesis (when establishing the essence of the category "globalization"), induction, deduction (when determining the optimal methodological approach and a set of criteria and evaluation indicators).

Scientific novelty lies in the formation of the author's definition of the category "globalization" and a set of evaluation criteria and indicators.

Generalized results. In the process of studying the impact of globalization on language practices, a comprehensive approach was developed that combines theoretical and empirical methods of analysis. The study was carried out in several stages. Taking into account the multidimensionality of globalization processes and their impact on various aspects, at the initial stage, a review of scientific literature and international regulatory legal acts on the impact of globalization on language practices was conducted. The main attention was paid to the analysis of the concepts of globalization in the context of linguistics, sociolinguistics and mass communications. The author's definition of globalization was proposed. Key theoretical approaches describing language changes in the context of globalization were considered, including the impact of digitalization, migration processes and the transnational spread of language communication. To obtain objective results, quantitative and qualitative research methods were used, on the basis of which a methodology for assessing the impact of globalization on language practices was structured. A set of criteria and indicators for assessing the impact of globalization on language practices was formed. The development of methodological principles for assessing the impact of globalization on language practices is not only scientifically significant, but also has practical value for linguists, sociologists, political scientists and representatives of the educational sphere. The formation of clear analysis tools will allow identifying key trends in the transformation of the language space, assessing the risks of losing linguistic identity and developing effective mechanisms for regulating language processes in the globalized world.

Key words: globalization, language, language practices, digitalization, communication, transformation, internal, external factors of influence, risks.

Постановка проблеми. Аналіз існуючого наукового доробку за окресленим напрямом дослідження, дозволив дійти висновку, що сучасна наука, не зважаючи на достатність та різноманітність досліджень різних авторів, які здебільшого присвячено теоретичним аспектам журналістики, історії традиційних і новітніх ЗМІ, реклами в ЗМІ, інформаційним війнам, термінологічним, жанровим парадигмам в засобах масової комунікації тощо, до теперішнього часу не має в своєму арсеналі дієвого, універсального інструментарію оцінки впливу соціальних, економічних, політичних, науково-технічних, культурних та інших факторів на мовні практики. Глобалізація, будучи одним із чинників сучасності, сприяє поширенню англійської мови як глобального засобу спілкування, інтеграції нових слів і виразів у локальні мови, а також зміні мовних норм та стилів комунікації. Цей процес має як позитивні, так і негативні наслідки, у зв'язку з чим постає проблема пошуку методологічного інструментарію оцінки впливу глобалізації на мовні практики, що включає аналіз основних змін, їх наслідків та можливих стратегій адаптації. Оцінка впливу глобалізації на мовні практики є актуальною з огляду на стрімкі темпи інтеграційних процесів, цифровізації комунікацій, збереження мовного розмаїття, адаптації національних мов до глобальних тенденцій та формування ефективних стратегій мовної політики. Розробка методичних засад оцінки впливу, дозволить не лише зафіксувати зміни, а й прогнозувати їх подальший розвиток, що дає підстави стверджувати про своєчасність та доречність запропонованих в статті результатів дослідження.

Мета статті полягає в розробці методичних положень щодо оцінки впливу глобалізації на мовні практики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто зауважити, що ключові висновки, рекомендації, ідеї цієї статті ґрунтувалися на літературному огляді раніше проведених досліджень різних авторів, а також на власних регулярних дослідженнях. Зокрема, окресленню особливостей формування мовленнєвої культури на сучасному етапі розвитку суспільства сприяли результати досліджень Л. Соломенко, яка у своїй статті «Мовленнєва культура початку ХХІ століття в контексті феномену нових медіа» досліджує трансформаційні процеси мовленнєвої культури під впливом нових медіа та інформаційних технологій (Соломенко, 2022: 57). Завдяки роботам Р. Ленхема (Lanham, 1994: 158), Пол Ді Маджо та ін.. (DiMaggio, Hargittai, Neuman, Robinson, 2001: 330), Дж. Зеппена (Zapfen, 2005: 321), Д. Еймана (Euman, 2015: 86), що акцентували увагу на аналізі цифрової риторики та її впливу на комунікативні стратегії в сучасних медіа, з'ясовано, сутнісні характеристики ефективних засобів цього впливу.

В роботах американського дослідника нових медіа та блогосфери, Д. Рашкоффа, здійснено аналіз трансформацій, спричинених інформаційними технологіями, та доведено їх вплив на журналістику (Rushkoff, 2022: 101). Крім того, автором зазначається, що в науковій сфері журналістики недостатньо уваги приділяється методичному інструментарію оцінки трансформацій. Він робить наголос на відсутності вимірювальних шкал, оціночних алгоритмів.

Інший американець, професор Мічиганського університету, Р. Нойман, який досліджує нові медіа та їхній вплив на журналістські практики в цифрову епоху, разом із колегами довів, що Інтернет є критично важливим дослідницьким інструментом для соціологів, які перевіряють теорії поширення технологій та медіаефектів, особливо тому, що «це унікальне середовище, яке здатне інтегрувати способи комунікації та форми контенту». У своїй статті «Соціальні наслідки Інтернету» (Neuman та ін., 2001: 307-336) Р. Нойман, разом з колегами Полом Ді Маджіо, Естер Харгіттай, Джоном П. Робінсоном відмічають, що поточні дослідження, як правило, зосереджені на наслідках впливу Інтернету. Ці автори проводять оцінку впливу Інтернету на мовні практики за власною методикою, в якій виділяють п'ять критеріїв: 1) нерівність (цифровий розрив); 2) співтовариство та соціальний капітал; 3) політична участь; 4) організації та інші економічні інститути; 5) культурна участь та культурна різноманітність, тим самим доводячи, що, Інтернет має тенденцію доповнювати, а не витіснити існуючі медіа та моделі поведінки. Результати дослідження окреслених авторів, а саме ідею групування оціночних показників за критеріями, безпосередньо використано у власних дослідженнях, результати якого частково представлено в цій статті.

Вплив глобалізації на мовну політику та практики розглядається в роботах українських вчених, різних сфер наукових інтересів. Так, наприклад в роботах філологів дуже часто піднімаються питання мовної проблематики, розглядаються сучасні виклики та можливості глобальної мовної політики, виокремлюються особливості та форми впливу глобалізації на українську мову та культуру. Під час своїх досліджень автори використовують різні методичні прийоми, підходи, інструменти. Зокрема в роботі М. Вінтонів, М. Бойко на засадах соціологічного дослідження, пропонуються рекомендації щодо розробки стратегій мовної політики в умовах глобалізації (Vintoniv, Boiko, 2020: 61-75).

Аналіз мовних стандартів та результатів інтернаціоналізації комунікації використано у дослідженнях Н. Сарновської, М. Антонівської (Sarnovska, Antonivska, 2022: 220-228), які на засадах узагальнення існуючого наукового доробку виокремлюють позитивні й негативні аспекти цього впливу, в тому числі поширення англіцизмів, і доводять необхідність збереження мовної ідентичності. Низка авторів, дослідження яких перетинаються в точці «педагогіки та проблематики мовленнєвих практик», таких як: В. Гура, Т. Несто-

ренко, Т. Макаренко (Гура, Несторенко, Макаренко, 2022: 91-104); М. Ажажа, В. Гонда (Azhazha, Gonda, Nestorenko, 2015: 63-69); Г. Алексєєва, Н. Кравченко, О. Антоненко, Л. Горбатьоку (Алексєєва та ін., 2017: 7-14); К. Жадан, М. Лифенко (Жадан та ін., 2018: 17-25); Л. Павленко, М. Павленко (Павленко, 2022: 311-324), наголошують на необхідності активізації пошуку дієвого методичного інструментарію оцінки чинників впливу на ефективність електронного навчання в інклюзивному освітньому просторі ЗВО, при підготовці журналістів, а також осучаснення підходів до вдосконалення змісту навчальних дисциплін.

Спираючись на системне вивчення й аналіз окремих соціальних мереж, таких як: Facebook, Twitter, Instagram, Foursquare, Tik Tok, шляхом систематизації, аналогії, узагальнення при дослідженні матеріалів глибоких інтерв'ю, проведених для виявлення позитивних й негативних аспектів використання соціальних мереж у професійній діяльності журналістів, авторка М. Кіца (Kitsa, 2021: 30-35), робить висновок, що дослідження впливу соціальних мереж на діяльність журналіста є перспективним напрямом в науці. Досліджуючи методологічні підходи до оцінки впливу глобалізації на культуру суспільства, наукині Н. Сарновська, М. Антонівська, актуалізують необхідність розробки методологічних підходів до оцінки цих впливів, враховуючи комплексність та багатовимірність процесу глобалізації (Sarnovska, Antonivska, 2022: 220-228).

Таким чином, узагальнення теоретико-методичного базису оцінки впливу глобалізації на мовні практики дозволяє зробити висновок, що дослідження цієї сфери ґрунтуються на теоретичних й емпіричних методах пізнання. Емпіричні дані забезпечують основу для перевірки та уточнення теоретичних моделей, тоді як теорія сприяє формуванню контурів та напрямів для інтерпретації емпіричних результатів. Крім того, як було встановлено, мало хто з дослідників, на теренах української журналістики, використовує математичний апарат для оцінки, який дозволяє обґрунтувати складні, багатоаспектні процеси, такі наприклад, як залежності між чинниками впливу. Тому в представлених нижче результатах зроблено спробу вирішити методичну дилему оцінки впливу глобалізації на мовні практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи той факт, що наразі не існує єдиної загальноприйнятої методики оцінки впливу глобалізації на мовні практики автором цієї статті сформовано власне бачення щодо структури оцінки, декомпозиція якої наведена на (рис. 1).

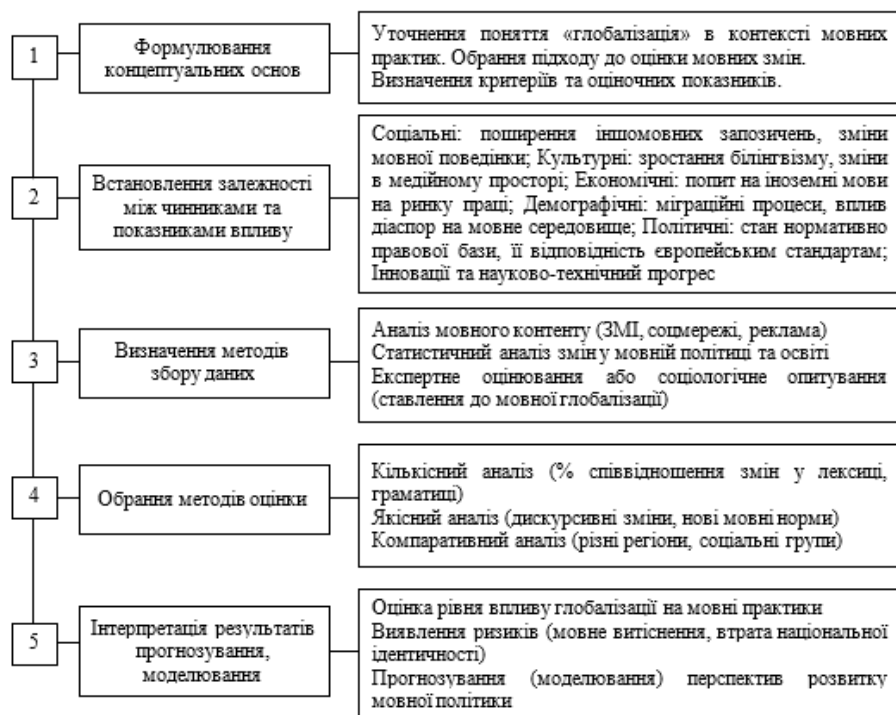

Рис. 1. Структура методики оцінки впливу глобалізації на мовні практики

Джерело: авторська розробка

Розглянемо кожен етап більш детально. Визначення концептуальних основ – це перший етап, який передбачає уточнення поняття «глобалізація» в контексті мовних практик, обрання підходу до оцінки мовних змін та визначення критеріїв й оціночних показників.

Зауважимо, що в роботі під глобалізацією розуміється комплексний процес, що впливає на різні аспекти суспільного життя, зокрема на мовні практики, через посилення міжнародних взаємодій та обмінів. Формування такого бачення ґрунтувалось на аналізі визначень, якими оперують міжнародні й європейські організації. Так, наприклад на сайті Міжнародної організації праці глобалізацією називається багатовимірний процес, що охоплює економічну, політичну, соціокультурну та правову сфери, сприяючи інтеграції та взаємозалежності держав і народів світу. Цей процес характеризується посиленням транснаціональних зв'язків, обміном інформацією, технологіями та культурними цінностями, що призводить до формування єдиного світового простору (International Labour Organization, 2004). Відповідно до визначення, наведеного на сайті Ради Європи, глобалізація описується як «більш тісна економічна інтеграція всіх країн світу в результаті лібералізації та подальшого збільшення об'єму і різноманітності міжнародної торгівлі товарами і послугами,

падіння цін на транспорт, зростання інтенсивності міжнародного проникнення капіталу, величезного зростання глобальної робочої сили і прискореного поширення технологій у світовому масштабі, зокрема зв'язку» (Council of Europe and Ukraine, 2025). У доповіді «Права людини в глобальній економіці», під глобалізацією розуміється процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації (International Council on Human Rights Policy, 2010). Узагальнення існуючого наукового доробку відносно методів дослідження глобалізації дозволило дійти висновку, що сучасна наука має декілька підходів оцінки впливу глобалізації на мовні практики (табл. 1).

З огляду на характеристики що представлені в таблиці 1, а також беручи до уваги особливості сучасного розвитку України, вважаємо доцільним при оцінці впливу глобалізації на мовні практики використовувати комплексний підхід, який дозволить сформувати об'єктивну картину стану мовних практик та спрогнозувати перспективи їх подальшого розвитку.

Важливим аспектом оцінки впливу глобалізації на мовні практики є визначення оціночних критеріїв й показників (табл. 2). Під критерієм в роботі розуміється узагальнююча ознака, яка дозволяє предметно відобразити вузьку область об'єкта дослідження, що описується завдяки показникам.

Таблиця 1

Сучасні підходи оцінки впливу глобалізації на мовні практики

№ з/п	Підхід	Характеристика підходу
1	Соціолінгвістичний	Цей підхід передбачає дослідження змін у мовному середовищі. Вивчаються такі аспекти, як поширення англіцизмів, зміни в мовних нормах та стандартах, а також адаптація мовних практик до міжнародних комунікативних потреб. Наприклад, аналізуються шляхи та наслідки впливу глобалізаційних процесів на сучасну українську мову, зокрема зміни в лексиці та граматиці
2	Кількісний	Включає збір та аналіз статистичних даних щодо використання мов у різних сферах життя. Як правило досліджується частота вживання іноземних запозичень у медіа, освіті та повсякденному спілкуванні, аналізуються тенденції мовного змішування.
3	Порівняльний	Цей підхід передбачає зіставлення мовних практик у різних культурах та країнах для виявлення спільних тенденцій та унікальних особливостей. Наприклад, можна розглядати позитивні та негативні наслідки глобальних процесів для обох мов, що дозволяє зрозуміти, як глобалізація впливає на різні мовні спільноти
4	Аналітичний підхід дослідження мовної політики	Цей підхід передбачає дослідження офіційних документів та стратегій, спрямованих на регулювання мовного використання, дозволяє оцінити, як держави реагують на виклики глобалізації. Це може включати аналіз освітніх програм, законодавчих актів та ініціатив, спрямованих на підтримку або захист національних мов.
5	Комплексний підхід	Використання сукупності підходів у комплексі дозволяє отримати глибше розуміння впливу глобалізації на мовні практики та розробити ефективні стратегії для збереження мовної ідентичності в умовах глобальних змін.

Джерело: авторська розробка

Таблиця 2

Критерії та показники оцінки впливу глобалізації на мовні практики

Критерії	Показники	Розрахунок показників
Лексичний	Показники лексичних змін відби вають трансформацію словникового складу під впливом глобалізації. До таких належать: – частка іншомовних запозичень у текстах різних стилів; – частка використання інтернаціо налізмів у професійній лексиці; – абсолютне (відносне) відхилення появи неологізмів у мові (в динаміці 5-10 років)	$\frac{K_{\text{ін}}}{K_{\text{зс}}} \times 100\%$, де $K_{\text{ін}}$ – кількість іншомовних запозичень, $K_{\text{зс}}$ – загальна кількість слів у тексті. $\frac{K_{\text{інт}}}{K_{\text{зс}}} \times 100\%$, де $K_{\text{інт}}$ – кількість інтернаціоналізмів у професійних текстах, $K_{\text{зс}}$ – загальна кількість слів у тексті. $\frac{K_{\text{нео}}}{K_{\text{зс}}} \times 100\%$, де $K_{\text{нео}}$ – кількість неологізмів, $K_{\text{зс}}$ – загальна кількість слів у тексті.
Морфолого-синтаксичний	Ці показники відбивають вплив глобальних мовних стандартів на структуру слів і речень. До них належать: – питома вага використання аналітичних конструкцій замість традиційних синтетичних форм; – питома вага калькування граматичних структур з іноземних мов; – частка зміни у формотворенні слів (нові префікси, суфікси, скорочення)	$\frac{K_{\text{ан}}}{K_{\text{р}}} \times 100\%$, де $K_{\text{ан}}$ – кількість аналітичних конструкцій, $K_{\text{р}}$ – загальна кількість речень, $\frac{K_{\text{вк}}}{K_{\text{р}}} \times 100\%$, де $K_{\text{вк}}$ – кількість випадків калькування, $\frac{K_{\text{нф}}}{K_{\text{зс}}} \times 100\%$, де $K_{\text{нф}}$ – кількість нових формотворень, $K_{\text{зс}}$ – загальна кількість слів
Соціолінгвістичний	Ці показники показують зміни у мовній поведінці носіїв мови. В їх числі: – частка населення, що використовує дві або більше мов у повсякденному житті; – ступінь розповсюдження змішаного мовлення (код-перемикання, суржик, використання англіцизмів); – ступінь впливу глобальних мов на формування молодіжного сленгу	$\frac{K_{2\text{м}}}{K_{\text{зо}}} \times 100\%$, де $K_{2\text{м}}$ – кількість людей, що використовують дві мови, $K_{\text{зо}}$ – загальна кількість опитаних. $\frac{K_{\text{кп}}}{K_{\text{м}}} \times 100\%$, де $K_{\text{кп}}$ – кількість випадків код-перемикання у мовленні, $K_{\text{м}}$ – загальна кількість висловлювань. $\frac{K_{\text{нв}}}{K_{\text{зс}}} \times 100\%$, де $K_{\text{нв}}$ – кількість нових сленгових виразів у молодіжному середовищі, $K_{\text{зс}}$ – загальна кількість виразів.
Цифровий	Такі показники відбивають ступінь використання цифрових технологій у мовній практиці. До них віднесено: – частоту використання машинного перекладу у професійній та повсякденній комунікації; – популярність цифрових платформ для вивчення мов; – питому вагу онлайн-контенту, що використовується без перекладу	$\frac{K_{\text{па}}}{K_{\text{т}}} \times 100\%$, $K_{\text{кп}}$ – кількість текстів, перекладених автоматично, $K_{\text{т}}$ – загальна кількість текстів, $\frac{K_{\text{кмп}}}{K_{\text{жор}}} \times 100\%$, де $K_{\text{кмп}}$ – кількість користувачів цифрових мовних платформ, $K_{\text{жор}}$ – загальна кількість користувачів, $\frac{K_{\text{сконт}}}{K_{\text{зконт}}} \times 100\%$, де $K_{\text{сконт}}$ – кількість споживаного контенту без перекладу, $K_{\text{зконт}}$ – загальна кількість контенту

Продовження таблиці 2

Критерії	Показники	Розрахунок показників
Мовної ідентичності	Ці показники демонструють вплив глобалізації на сприйняття рідної мови. До них належать: – рівень самостійної ідентифікації населення з рідною мовою; – частота використання рідної мови у професійному та неформальному спілкуванні; – готовність суспільства до збереження мовної автентичності	$\frac{K_{pm}}{K_{zo}} \times 100\%$, де K_{pm} – кількість людей, що ототожнюють себе з рідною мовою, K_{zo} – загальна кількість опитаних. $\frac{N_{pm}}{K_{zo}} \times 100\%$ де N_{pm} – частота використання рідної мови в комунікації, K_{zk} – загальна кількість комунікацій. $\frac{K_{pm}}{K_{zk}} \times 100\%$ (Кількість ініціатив з підтримки рідної мови / Загальна кількість ініціатив) * 100%
Функціонального використання	Ці показники дозволяють побачити зміни у статусі мови в різних сферах суспільного життя, в їх числі: – питома вага офіційної документації, що перекладається або дублюється іноземною мовою; – співвідношення контенту рідною мовою та іноземними мовами у ЗМІ; – домінування певних мов у сфері бізнесу та науки	$\frac{K_{интер}}{K_{доку}} \times 100\%$, де $K_{интер}$ – кількість офіційних документів, переклада дених іноземною мовою, $K_{доку}$ – загальна кількість документів. $\frac{q_{pm}}{K_{конт}} \times 100\%$, де q_{pm} – частка контенту рідною мовою у ЗМІ, $K_{конт}$ – загальна кількість контенту. $\frac{K_{сфм}}{K_{сф}} \times 100\%$, де $K_{сфм}$ – кількість сфер, де домінує іноземна мова, $K_{сф}$ – загальна кількість сфер

Джерело: авторська розробка

Таким чином, представлені в таблиці критерії й показники дозволяють комплексно підійти до оцінки впливу глобалізації на мовні практики, підсвітивши різні боки змін. Однак, згідно методики оцінки (рис. 1), важливим аспектом є встановлення залежності й сили впливу різних чинників, визначення домінантних чинників впливу, збір первинної інформації, або проведення експертного оцінювання з огляду на те що сучасна статистика не має акумульованої бази даних за окресленими показниками. Всі ці питання буде поступово розкрито у майбутніх публікаціях.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті на засадах аналізу існуючого наукового доробку за окресленим напрямом дослідження, встановлена відсутність методики оцінки впливу глобалізації на мовні практики. З огляду на що в роботі запропоновано авторський підхід до оцінки, що поєднує теоретичні й емпіричні методи аналізу. Сформовано структуру методики оцінки впливу глобалізації на мовні практики. Розкрито сутність поняття «глобалізація», під якою

запропоновано розуміти комплексний процес, що впливає на різні аспекти суспільного життя, зокрема на мовні практики, через посилення міжнародних взаємодій та обмінів. Доведено, що під час оцінки впливу глобалізації на мовні практики варто використовувати комплексний підхід, який дозволить сформувати об'єктивну картину стану мовних практик та спрогнозувати перспективи їх подальшого розвитку. Розроблено сукупність критеріїв та показників оцінки впливу глобалізації на мовні практики.

Подальші дослідження передбачають зосередження уваги на встановленні залежності між чинниками та показниками впливу глобалізації на мовні практики, поглибленні емпіричних методів дослідження та обрання найоптимальнішого з них, міжнародних порівняннях, моделюванні мовних змін та адаптації мовної політики до глобальних викликів. Це дозволить не лише виявити основні тренди трансформації мовних практик, а й сприятиме розробці рекомендацій в контексті формування стратегій їх збереження та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Г.М., Кравченко Н. В., Антоненко О. В., Горбатюк Л. В. Використання ігрових технологій в процесі професійної підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти євроінтеграції. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Випуск 6(119). Серія : Педагогіка. 2017. С. 7-14.
2. Алексеева Г.М., Антоненко О.В., Жадан К.О., Лифенко М.В. Досвід використання засобів електронного навчання у інклюзивному освітньому ВНЗ. Фізико-математична освіта: науковий журнал. Вип. 4 (14). 2018. С. 17-25. DOI <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2018-018-4-003>
3. Гура В., Несторенко Т., Макаренко Т. Дослідження категорії «освітня послуга»: міждисциплінарний підхід. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2022. № 2, С. 91-104. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-2-91-104>
4. Кравченко Н., Алексеева Г., Горбатюк Л., Хоменко С. Організація виховної роботи закладу освіти під час карантину засобами інформаційно-комп'ютерних технологій. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2022. Вип. 1. С. 177-188. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-1-177-188>

5. Мартинович Н.О., Павленко В.Б. Інформаційна гігієни як інструмент зниження ризиків поширення дезінформації в управлінні соціально-економічними проєктами. Управління проєктами: проєктний підхід в сучасному менеджменті: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., фахівців, магістрантів, аспірантів та науковців. Одеса: ОДАБА, 17-18 жовтня 2024 р. С. 328-333.
6. Мудра І. Історія розвитку українських соціальних мереж і месенджерів та їх значення для журналістів історія розвитку українських соціальних мереж і месенджерів та їх значення для журналістів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика. № 2 (8). 2024. С. 56-64. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2024.02.056>
7. Павленко Л. В., Павленко М. П. Підходи до вдосконалення змісту дисципліни «Цифрові технології в професійній діяльності» в умовах вимушеного дистанційного навчання. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2022. С. 311–324. DOI: 10.31494/2412-9208-2022-1-2.
8. Соломенко Л.І. Мовленнєва культура початку XXI століття в контексті феномену нових медіа. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2022. № 3. С. 57–62.
9. Azhazha, M.A., Gonda, V., Nestorenko, T.P. Human capital: theoretical foundations and mechanisms of development. Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine: monograph. The Academy of Management and Administration in Opole. 2015. P. 63-69.
10. Council of Europe and Ukraine. Globalisation. URL: <https://www.coe.int/en/web/history-education/globalisation>
11. Eyman D. Digital Rhetoric: Theory, Method, Practice. MI : University of Michigan Press, 2015. 173 p. DOI: <https://doi.org/10.3998/dh.13030181.0001.001>
12. International Council on Human Rights Policy, «Human Rights in the Global Economy, Colloquium Report», Geneva. ICHRP, 2010. URL: <https://ru.scribd.com/document/61924961/Human-Rights-in-the-Global-Economy-Colloquium-report-2010>
13. International Labour Organization. Adapted from A fair globalization: Creating opportunities for all, International Labour Organization, Geneva, 2004. URL: <https://www.ilo.org/publications/fair-globalization-creating-opportunities-all>
14. Kitsa M. Methods of using social networks by Ukrainian journalists. Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”: journalism. № 1 (1), 2021. С. 30-35. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2021.01.030>
15. Lanham R. The Implications of Electronic Information for the Sociology of Knowledge. Leonardo. 1994. Vol. 27(2). P. 155–163. DOI: <https://doi.org/10.2307/1575985>
16. Morris Ch. Signs, Language and Behaviour. New York : Prentice – Hall Inc., 1946. 365 p.
17. Paul DiMaggio, Eszter Hargittai, W Russell Neuman, John P Robinson. Social implications of the Internet. Annual review of sociology. 2001. 27(1). P. 307-336.
18. Rushkoff D. Survival of the Richest Escape Fantasies of the Tech Billionaires. Norton & Company, 2022. 224 p.
19. Sarnovska N., Antonivska M. The impact of globalisation on language as an integral part of ukrainian society culture. Arts and cultural, educational practices. Issues in Cultural Studies. 2022. № 39. P. 220-228. DOI:10.31866/2410-1311.39.2022.256928
20. Skinner B. F. Verbal Behavior. New York : Appleton – Century – Crofts, Inc., 1957. 478 p.
21. Vintoniv M. Boiko M. Language Situation of Higher Education in the Donetsk Region at the Beginning of the Twenty-First Century. Mundo Eslavo, 19 2020. P. 61-75.
22. Zappen J. Digital rhetoric: Toward an integrated theory. Technical Communication Quarterly. 2005. 14(3). P. 319-325. DOI: https://doi.org/10.1207/s15427625tcq1403_10

REFERENCES

1. Aliksieieva H.M., Kravchenko N.V., Antonenko O.V., Horbatiuk L.V. (2017). Vykorystannia ihrovykh tekhnolohii v protsesi profesiinoi pidhotovky studentiv pedahohichnykh zakladiv vyshchoi osvity yevrointehratsii [The use of gaming technologies in the process of professional training of students of pedagogical higher education institutions of European integration]. Naukovyi visnyk Pivdenoukraiinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho. Vypusk 6(119). Seriia : Pedahohika. S. 7-14. [in Ukrainian].
2. Aliksieieva H.M., Antonenko O.V., Zhadan K.O., Lyfenko M.V. (2018). Dosvid vykorystannia zasobiv elektronnoho navchannia u inkluzyvnomu osvitnomu VNZ [Experience in using e-learning tools in an inclusive educational institution]. Fyzyko-matematychna osvita: naukovyi zhurnal. Vyp. 4 (14). S. 17-25. DOI <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2018-018-4-003>. [in Ukrainian].
3. Hura V., Nestorenko T., Makarenko T. (2022). Doslidzhennia katehorii «osvitnia posluha»: mizhdystsyplinarnyi pidkhid [Research into the category of “educational service”: an interdisciplinary approach]. Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho perdahohichnoho universytetu. Seriia: Pedahohichni nauky. № 2, S. 91-104. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-2-91-104>. [in Ukrainian].
4. Kravchenko N., Aliksieieva H., Horbatiuk L., Khomenko S. (2022). Orhanizatsiia vykhovnoi roboty zakladu osvity pid chas karantynu zasobamy informatsiino-kompiuternykh tekhnolohii [Orhanizatsiia vykhovnoi roboty zakladu osvity pid chas karantynu zasobamy informatsiino-kompiuternykh tekhnolohii]. Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriia : Pedahohichni nauky. Vyp. 1. S. 177-188. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-1-177-188>. [in Ukrainian].
5. Martynovych N.O., Pavlenko V.B. (2024). Informatsiina hihiieny yak instrument znyzhennia ryzykiv poshyrennia dezinformatsii v upravlinni sotsialno-ekonomichnymy proektamy [Information hygiene as a tool for reducing the risks of spreading disinformation in the management of socio-economic projects]. Upravlinnia proiektamy: proiektnyi pidkhid v

suchasnomu menedzhmenti: materialy XV Mizhnar. nauk.-prakt. konf., fakhivtsiv, mahistrantiv, aspirantiv ta naukovtsiv. Odesa: ODABA, 17-18 zhovtnia. S. 328-333. [in Ukrainian].

6. Mudra I. (2024). Istoriia rozvytku ukrainskykh sotsialnykh merezh i mesendzheriv ta yikh znachennia dlia zhurnalistiv istoriia rozvytku ukrainskykh sotsialnykh merezh i mesendzheriv ta yikh znachennia dlia zhurnalistiv [The history of the development of Ukrainian social networks and messengers and their importance for journalists The history of the development of Ukrainian social networks and messengers and their importance for journalists]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»: zhurnalistyka. № 2 (8). S. 56-64. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2024.02.056>. [in Ukrainian].

7. Pavlenko L. V., Pavlenko M. P. (2022). Pidkhody do vdoskonalennia zmistu dystsypliny «Tsyfrovi tekhnolohii v profesiinii diialnosti» v umovakh vymushenoho dystantsiinoho navchannia [Approaches to improving the content of the discipline «Digital Technologies in Professional Activity» in the context of forced distance learning]. Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Serii : Pedahohichni nauky. C. 311-324. DOI: 10.31494/2412-9208-2022-1-2. [in Ukrainian].

8. Solomenko L.I. (2022). Movlennieva kultura pochatku KhKhI stolittia v konteksti fenomenu novykh media [Speech culture of the early 21st century in the context of the new media phenomenon]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv : nauk. zhurnal. 2022. № 3. S. 57-62. [in Ukrainian].

9. Azhazha, M.A., Gonda, V., Nestorenko, T.P. (2015). Human capital: theoretical foundations and mechanisms of development. Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine: monograph. The Academy of Management and Administration in Opole. P. 63-69.

10. Council of Europe and Ukraine. (2025). Globalisation. URL: <https://www.coe.int/en/web/history-education/globalisation>

11. Eyman D. (2015). Digital Rhetoric: Theory, Method, Practice. MI : University of Michigan Press, 173 p. DOI: <https://doi.org/10.3998/dh.13030181.0001.001>

12. International Council on Human Rights Policy, «Human Rights in the Global Economy, Colloquium Report», Geneva. ICHRP, (2010). URL: <https://ru.scribd.com/document/61924961/Human-Rights-in-the-Global-Economy-Colloquium-report-2010>

13. International Labour Organization (2004). Adapted from A fair globalization: Creating opportunities for all, International Labour Organization, Geneva. URL: <https://www.ilo.org/publications/fair-globalization-creating-opportunities-all>

14. Kitsa M. (2021). Methods of using social networks by Ukrainian journalists. Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”: journalism. 1 (1). P. 30-35. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2021.01.030>

15. Lanham R. (1994). The Implications of Electronic Information for the Sociology of Knowledge. Leonardo. 27(2). P. 155-163. DOI: <https://doi.org/10.2307/1575985>

16. Morris Ch. Signs (1946). Language and Behaviour. New York : Prentice – Hall Inc. 365 p.

17. Paul DiMaggio, Eszter Hargittai, W Russell Neuman, John P Robinson (2001). Social implications of the Internet. Annual review of sociology. 27(1). P. 307-336.

18. Rushkoff D. (2022). Survival of the Richest Escape Fantasies of the Tech Billionaires. Norton & Company, 2022. 224 p.

19. Sarnovska N., Antonivska M. (2022). The impact of globalisation on language as an integral part of ukrainian society culture. Arts and cultural, educational practices. Issues in Cultural Studies. № 39. P. 220-228. DOI:10.31866/2410-1311.39.2 022.256928

20. Skinner B.F. (1957). Verbal Behavior. New York : Appleton – Century – Crofts, Inc. 478 p.

21. Vintoniv M. Boiko M. (2020). Language Situation of Higher Education in the Donetsk Region at the Beginning of the Twenty-First Century. Mundo Eslavo, 19. P. 61-75.

22. Zappen J. (2005). Digital rhetoric: Toward an integrated theory. Technical Communication Quarterly. 14(3). P. 319-325. DOI: https://doi.org/10.1207/s15427625tcq1403_10